Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. kovo 9 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Reglamentas (EB) Nr. 543/2008 — 15 straipsnio 1 dalis — 16 straipsnis — Sušaldyti ar greitai sušaldyti viščiukai — Maksimali vandens kiekio riba — Klausimas, ar ši riba pasenusi — Patikrinimų praktinės priemonės — Atsakomoji analizė — Reglamentas Nr. 612/2009 — 28 straipsnis — Eksporto grąžinamosios išmokos už žemės ūkio produktus — Skyrimo sąlygos — Gera ir tinkama prekės kokybė — Produktai, kuriais prekiaujama įprastomis sąlygomis“

Byloje C-141/15

dėl *Tribunal administratif de Rennes* (Prancūzija) 2015 m. kovo 20 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2015 m. kovo 25 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Doux SA, bankrutuojanti,

prieš

Établissement national des produits de l’agriculture et de la mer (FranceAgriMer),

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz, teisėjai E. Juhász (pranešėjas), C. Vajda, K. Jürimäe ir C. Lycourgos,

generalinė advokatė E. Sharpston,

posėdžio sekretorius V. Tourrès, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2016 m. kovo 3 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Doux SA*, atstovaujamos advokatų J. Vogel, M. Leroy ir M. Lantourne,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos D. Colas ir R. Coesme bei C. Candat ir A. Daly,

— Europos Komisijos, atstovaujamos B. Schima, A. Lewis ir K. Skelly,

susipažinęs su 2016 m. rugsėjo 13 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

* Proceso kalba: prancūzų.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2008 m. birželio 16 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 543/2008, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007 dėl tam tikrų prekybos paukštiena standartų įgyvendinimo taisyklės (OL L 157, 2008, p. 46), iš dalies pakeisto 2012 m. gruodžio 19 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 1239/2012 (OL L 350, 2012, p. 63), ir 2009 m. liepos 7 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 612/2009, nustatančio bendrąsias išsamias eksporto grąžinamųjų išmokų sistemos taikymo žemės ūkio produktams taisykles (OL L 186, 2009, p. 1), iš dalies pakeisto 2011 m. vasario 23 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 173/2011 (OL L 49, 2011, p. 16), nuostatų išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bankrutuojančios bendrovės *Doux SA*, atstovaujamos bankroto administratorių advokatės Sophie Gautier ir *SCP Valliot-Le Guenevé-Abittbol*, ir *Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer)* ginčą dėl eksporto grąžinamųjų išmokų skyrimo už sušaldytų ir greitai sušaldytų viščiukų eksportą iš Europos Sąjungos.

Teisinis pagrindas

3 Reglamento Nr. 543/2008 15 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Nepažeidžiant 16 straipsnio 5 dalies ir 17 straipsnio 3 dalies nuostatų, sušaldytais arba greitai sušaldytais viščiukais gali būti prekiaujama [Sąjungoje] tik tada, kai vandens kiekis juose neviršija dydžių, kurie yra neišvengiami dėl technologinio proceso ir kurie yra nustatyti VI priede (lašėjimo bandymas) arba VII priede (cheminis metodas) aprašytu analizės būdu."

4 Šio reglamento 16 straipsnyje numatyta:

„1. Ne mažiau kaip kartą per aštuonias darbo proceso valandas skerdyklose turi būti atliekami IX priede nurodyti absorbuoto vandens patikrinimai arba VI priede nurodyti patikrinimai.

Kai atliekant šiuos patikrinimus nustatoma, kad absorbuoto vandens kiekis yra didesnis už šiuo reglamentu leidžiamą visą vandens kiekį, atsižvelgiant į vandenį, kurį skerdenos absorbavo tuose apdorojimo etapuose, kuriems tikrinimas netaikomas, ir jeigu bet kuriuo atveju absorbuoto vandens kiekis viršija IX priedo 10 punkte arba VI priedo 7 punkte nurodytas normas, skerdykloje turi būti nedelsiant koreguojamas techninis procesas.

2. Visais 1 dalies antroje pastraipoje nurodytais atvejais ir ne rečiau kaip kartą kas du mėnesius imčių metodu atliekami 15 straipsnio 1 dalyje minimo vandens kiekio patikrinimai, sušaldytų ir greitai sušaldytų viščiukų iš kiekvienos skerdyklos imtis valstybės narės kompetentingai institucijai pasirenkant pagal VI arba VII priedus. Netikrinamos tos skerdenos, dėl kurių kompetentingai institucijai priimtinu būdu pateikiami įrodymai, jog jos yra skirtos tik eksportui.

3. 1 ir 2 dalyse paminėtus patikrinimus atlieka kompetentingos institucijos arba jie atliekami joms prižiūrint. Ypatingais atvejais kompetentingos institucijos gali griežčiau taikyti 1 dalies nuostatas, ypač IX priedo 1 ir 10 punktų nuostatas ir 2 dalies nuostatas konkrečiai skerdyklai, kai pasitvirtina, kad tai yra būtina norint užtikrinti šiuo reglamentu leidžiamų viso vandens kiekio normų atitikimą.

Kiekvieną kartą, kai laikoma, kad sušaldytų arba greitai sušaldytų viščiukų siunta neatitinka šio reglamento reikalavimų, jos pakartoja tyrimą, tikrindamos ne rečiau nei nurodyta 2 dalyje, tik po to, kai triskart iš eilės atlikusios patikrinimus pagal VI arba VII priedo reikalavimus, kai daugiausia keturias savaites turi būti imami trijų skirtingų gamybos dienų mėginiai, jos gavo neigiamus rezultatus. Su šiais patikrinimais susijusias išlaidas apmoka konkreti skerdykla.

4. Jei šešis mėnesius, taikant šaldymo ore būdą, 1 ir 2 dalyse minimų patikrinimų duomenys rodo atitikimą VI–IX prieduose nustatytiems kriterijams, 1 dalyje nurodytų patikrinimų dažnumą galima sumažinti iki vieno karto per mėnesį. Aptikus bet kokį šiuose prieduose nustatytų kriterijų pažeidimą, patikrinimai kartojami tokiu dažnumu, kaip nurodyta 1 dalyje.

5. Jei 2 dalyje minimų patikrinimų duomenys viršija leistinas ribas, ta siunta laikoma neatitinkančia šio reglamento. Tačiau tuo atveju konkreti skerdykla gali pareikalauti, kad valstybės narės etaloninėje laboratorijoje būtų atlikta atsakomoji analizė pagal tos valstybės narės kompetentingos institucijos pasirinktą metodą. Šios atsakomosios analizės išlaidas apmoka siuntos turėtojas.

6. Jei atlikus tokią atsakomąją analizę toliau laikoma, kad konkreti siunta neatitinka šio reglamento, kompetentinga institucija imasi atitinkamų priemonių, kurias panaudojus, būtų galima pateikti tokią siuntą į [Sąjungos] rinką, tačiau su sąlyga, kad skerdykloje, kompetentingai institucijai prižiūrint, tiek atskiros, tiek didžiosios minimų skerdenų pakuotės bus paženklintos juostele arba etikete, kurioje raudonos spalvos rašalu didžiosiomis raidėmis įrašoma bent viena iš X priede nurodytų formuluočių.

Pirmojoje pastraipoje minima siunta saugoma kompetentingoje institucijoje, kol ji tvarkoma taip, kaip nurodyta šioje dalyje, arba dėl jos priimamas kitoks sprendimas. Jei kompetentingai institucijai patvirtinama, kad pirmoje pastraipoje minima siunta turi būti eksportuojama, kompetentinga institucija imasi visų būtinų priemonių, kad ji nebūtų realizuojama [Sąjungoje].

Pirmoje pastraipoje numatytos formuluotės pateikiamos pastebimoje vietoje, kad būtų lengvai matomos, aiškiai įskaitomos ir neišsitrintų. Jos jokiu būdu negali būti paslėptos, neaiškios arba uždengtos kitais žodžiais ar piešiniais. Raidės ant atskirų pakuočių turi būti ne mažesnio kaip 1 cm aukščio, ant bendros pakuotės – 2 cm aukščio.“

5 Reglamento Nr. 543/2008 18 straipsnio 2 dalis suformuluota taip:

„Valstybės narės patvirtina praktines priemones dėl 15, 16 ir 17 straipsniuose numatytų patikrinimų visuose prekybos etapuose, įskaitant importo iš trečiųjų šalių patikrinimus muitinės formalumų atlikimo metu, laikantis VI ir VII priedų. Apie šias priemones jos praneša kitoms valstybėms narėms ir Komisijai. Apie bet kokius svarbius pakeitimus pranešama kitoms valstybėms narėms ir Komisijai tuoj pat.“

6 Šio reglamento VI priedo „Atitirpusio vandens kiekio nustatymas (Lašėjimo bandymas)“ 7 punkte „Rezultatų vertinimas“ įtvirtinta:

„Jei atšildžius 20 atrinktų skerdenėlių vidutinis netekto vandens kiekis viršija toliau nurodytus procentus, laikoma, kad gamybos proceso metu absorbavęsis vandens kiekis viršija leistiną ribą.

Procentai pagal atšaldymo būdą:

atšaldymas oru – 1,5 %,

atšaldymas drėgnu oru – 3,3 %,

atšaldymas panardinant – 5,1 %,

<…>“

7 To paties reglamento VII priede „Bendro vandens kiekio viščiukuose nustatymas (Cheminis bandymas)“ aprašomas cheminis procesas, leidžiantis nustatyti šį kiekį.

8 Reglamento Nr. 612/2009 28 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Grąžinamoji išmoka neskiriama už produktus, kurie eksporto deklaracijos priėmimo dieną nėra geros ir tinkamos prekinės kokybės.

Produktai laikomi atitinkančiais pirmoje pastraipoje nustatytus reikalavimus, jeigu juos galima įprastinėmis sąlygomis parduoti [Sąjungos] teritorijoje pagal aprašymą, kuris pateikiamas paraiškoje gauti grąžinamąją išmoką, ir jeigu, kai produktai skirti žmonių maistui, juos galima vartoti arba jie nėra iš esmės pažeisti dėl savybių ar būsenos.

Produktų atitikimas pirmoje pastraipoje nustatytiems reikalavimams tikrinamas, laikantis [Sąjungoje] galiojančių normų ar praktikos.

Tačiau grąžinamoji išmoka skiriama ir tais atvejais, kai eksportuojamiems produktams paskirties valstybėje taikomos tam tikros privalomos sąlygos, visų pirma susijusios su sveikata ir higiena, kurios neatitinka [Sąjungoje] galiojančių normų ir praktikos. Eksportuotojas atsako už tai, kad kompetentingai institucijai paprašius, būtų įrodyta, jog produktai atitinka šias privalomas sąlygas, galiojančias paskirties valstybėje.

Be to, galima priimti konkrečias nuostatas, taikomas tam tikriems produktams.“

9 2008 m. gruodžio 17 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1276/2008 dėl eksportuojamų žemės ūkio produktų, už kuriuos skiriamos grąžinamosios išmokos arba kitos sumos, monitoringo atliekant fizinius patikrinimus (OL L 339, 2008, p. 53), iš dalies pakeisto 2010 m. kovo 31 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 278/2010 (OL L 86, 2010, p. 15), 5 straipsnio 4 dalyje numatyta:

„Eksporto muitinės įstaiga užtikrina, kad būtų laikomasi [1999 m. balandžio 15 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 800/1999, nustatančio bendrąsias išsamias eksporto grąžinamųjų išmokų sistemos taikymo žemės ūkio produktams taisykles (OL L 102, 1999, p. 11; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 25 t., p. 129)] 21 straipsnio. Jeigu yra konkretus pagrindas abejoti dėl geros ir tinkamos produkto prekinės kokybės, eksporto muitinės įstaiga atlieka taikytinų Bendrijos nuostatų, ypač susijusių su gyvūnų ir augalų sveikata, atitikties patikrą.“

10 Reglamentas Nr. 800/1999 buvo panaikintas Reglamentu Nr. 612/2009. Jo 21 straipsnio 1 dalies formuluotė buvo tapati Reglamento Nr. 612/2009 28 straipsnio 1 dalies formuluotei.

11 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 450/2008, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą (Modernizuotas muitinės kodeksas) (OL L 145, 2008, p. 1; toliau – Muitinės kodeksas), panaikinto 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas (OL L 269, 2013, p. 1), 118 straipsnio 2 dalyje buvo numatyta, kad muitinei deklaraciją pateikiantis asmuo turi teisę dalyvauti ar būti atstovaujamas tikrinant prekes ir imant jų pavyzdžius.

12 Pagal šio kodekso 119 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą šis deklaruotojas, manydamas, kad kompetentingų valdžios institucijų rezultatai nėra tinkami, gali reikalauti, kad prekės būtų toliau tikrinamos arba imama papildomų pavyzdžių.

Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

13 Vykdydama savo paukštienos gamybos ir prekybos veiklą *Doux* eksportuoja sušaldytus viščiukus į trečiąsias šalis. Siekdama gauti eksporto grąžinamąsias išmokas ji teikia garantijas. Vienas iš šių grąžinamųjų išmokų skyrimo reikalavimų yra reikalavimas, kad eksportuojami produktai būtų „geros ir tinkamos prekinės kokybės“ pagal Reglamento Nr. 612/2009 28 straipsnio 1 dalį.

14 *FranceAgriMer*, pagal Prancūzijos teisę įsteigta viešojo administravimo institucija, atsakinga už nacionalinių ir Sąjungos subsidijų skyrimą, atliko eksportui skirtų *Doux* viščiukų patikrinimus ir nustatė, kad vandens kiekis juose viršijo Reglamento Nr. 543/2008 VI ir VII prieduose nustatytas ribas. Todėl *FranceAgriMer* 2013 m. liepos 22 d. sprendimu sustabdė su eksporto grąžinamųjų išmokų prašymais susijusių užstatų grąžinimą pagal po 2013 m. balandžio 21 d. gautus reikalavimus.

15 2013 m. rugsėjo 20 d. *Doux* pareiškė ieškinį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme, juo prašė panaikinti *FranceAgriMer* sprendimą. Ji tvirtino, kad tame sprendime yra teisės klaida, nes pagal jį teisė į eksporto grąžinamąsias išmokas priklauso nuo vandens kiekio eksportuojamuose sušaldytuose viščiukuose, o minėto reglamento 15 straipsnyje nustatytos ribos netaikomos minėtai paukštienai, kai ji skirta eksportuoti iš Sąjungos.

16 Be to, *Doux* tvirtina, kad šių vandens kiekio ribų viršijimas neturi įtakos eksportuotų produktų „gerai ir tinkamai prekinei kokybei“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 612/2009 28 straipsnio 1 dalį, ir kad šie produktai atitinka paskirties valstybės standartus ir praktiką. *Doux* taip pat tvirtina, kad minėtos ribos, kiek jos neperžiūrėtos, yra nepritaikytos ir pasenusios.

17 *FranceAgriMer* manymu, pagal Reglamento Nr. 612/2009 28 straipsnio 1 dalį eksporto grąžinamosios išmokos neturėtų būti skiriamos, jeigu produktai negali būti įprastomis sąlygomis parduodami Europos Sąjungoje ir jeigu jie nėra „geros ir tinkamos prekinės kokybės“ eksporto deklaracijos priėmimo datą. Sušaldyta vištiena, kurioje vandens kiekis viršija Reglamento Nr. 543/2008 15 straipsnyje nustatytas ribas, neatitinka Reglamento Nr. 612/2009 28 straipsnio 1 dalyje išdėstyto reikalavimo, todėl už ją negali būti skiriama grąžinamoji išmoka. *FranceAgriMer* pažymi, kad per 2012 ir 2013 m. 98 % atliktų sušaldytos ir *Doux* eksportuotos vištienos patikrinimų buvo gauti šio reikalavimo neatitinkantys rezultatai.

18 Dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų sušaldytuose viščiukuose esančio vandens kiekio patikrinimų *Doux* tvirtina, kad jie negali būti naudojami prieš ją, motyvuojant tuo, kad Prancūzijos teisės aktų leidėjas nepatvirtino Reglamento Nr. 543/2008 15–17 straipsniuose numatytų patikrinimų vykdymo tvarkos visuose prekybos etapuose. Be to, ši bendrovė ginčija *FranceAgriMer* neigiamą atsakymą dėl jos prašymo taikant šio reglamento 16 straipsnio 5 dalį atlikti atsakomąją analizę, kaip numatyta ir tais atvejais, kai minėto reglamento 16 straipsnio 2 dalyje numatyti patikrinimų rezultatai viršija leistinas ribas.

19 Tokiomis aplinkybėmis *Tribunal administratif de Rennes* (Prancūzija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento Nr. 543/2008 15 straipsnyje ir jo VI bei VII prieduose nustatyta vandens kiekio riba yra „geros ir tinkamos prekinės kokybės“ reikalavimas, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 612/2009 28 straipsnio 1 dalį ir 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimą *Nowaco Germany* (C-353/04, EU:C:2006:522)?

2. Ar sušaldyta vištiena, kurioje viršijamas Reglamento Nr. 543/2008 15 straipsnyje ir jo VI bei VII prieduose nustatytas vandens kiekis ir kuriai kompetentingos valdžios institucijos išdavė tinkamumo žmonių maistui sertifikatą, gali būti prekiaujama Sąjungos viduje įprastomis sąlygomis, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 612/2009 28 straipsnį, ir, jeigu taip, tai kokiomis sąlygomis?

3. Ar tai, kad pagal [Reglamento Nr. 543/2008] VI priedą nustatyta ir, nepaisant to, kad, kaip teigiama, paukštininkystės praktika kito, taip pat neatsižvelgiant į kai kuriuose mokslo tyrimuose išreikštą kritiką dėl šios pasenusios ribinės vertės, daugelį dešimtmečių nekoreguota vandens kiekio riba vis dar yra 5,1 %, nepažeidžia Europos Sąjungos teisės, visų pirma teisinio saugumo principo?

4. Ar Reglamento Nr. 543/2008 VI ir VII priedai yra pakankamai tikslūs, kad būtų galima atlikti [Reglamento Nr. 543/2008] 15 straipsnyje numatytus patikrinimus, o gal Prancūzija turėjo nustatyti „praktines priemones dėl patikrinimų“ „visuose prekybos etapuose“, o to nepadarius patikrinimų rezultatai gali būti netaikomi eksportuojant produktus?

5. Ar prašymai atlikti atsakomąją analizę, kurie, vadovaujantis Reglamento Nr. 543/2008 16 straipsnio 2 ir 5 dalių nuostatomis kartu, yra taikomi skerdyklose atliktų patikrinimų rezultatams, gali būti teikiami dėl patikrinimų, kurie atliekami prekybos eksportuojamais produktais etapu, dalyvaujant šalims, kai taikomas, be kita ko, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnis?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl trečiojo klausimo

20 Kadangi trečiasis klausimas susijęs su vandens kiekio sušaldytoje ir greitai sušaldytoje vištienoje ribų, nustatytų Reglamente Nr. 543/2008, galiojimu, pirmiausiai reikia išnagrinėti šį klausimą.

21 Savo trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės prašo Teisingumo Teismo nuspręsti dėl vandens kiekio sušaldytoje ir greitai sušaldytoje vištienoje ribų, nustatytų Reglamento Nr. 543/2008 15 straipsnio 1 dalyje ir VI bei VII prieduose, nes šios ribos yra pasenusios.

22 Šiuo aspektu dėl nurodyto teisinio saugumo principo pažeidimo reikia priminti, kad jis reikalauja, kad Sąjungos teisės aktai leistų suinteresuotiesiems asmenims tiksliai žinoti jais nustatytų pareigų turinį ir kad jie aiškiai žinotų savo teises ir pareigas ir atitinkamai imtųsi veiksmų (2009 m. kovo 10 d. Sprendimas *Heinrich*, C-345/06, EU:C:2009:140, 44 punktas ir 2011 m. kovo 29 d. Sprendimas *ArcelorMittal Luxembourg / Komisija* ir *Komisija / ArcelorMittal Luxembourg ir kt.*, C-201/09 P ir C-216/09 P, EU:C:2011:190, 68 punktas).

23 Reglamento Nr. 543/2008 15 straipsnio 1 dalyje ir jo VI bei VII prieduose aiškiai apibrėžiamas jame numatytų reikalavimų turinys ir apimtis. Šiose nuostatose nedviprasmiškai nustatyti tiek produktai, kuriems jie taikomi, t. y. sušaldyta ir greitai sušaldyta vištiena, tiek vandens kiekio riba, kurios negalima viršyti.

24 Be to, minėtame reglamente numatytų maksimalių vandens kiekio verčių sušaldytai ar greitai sušaldytai vištienai neperžiūrėjimas negali kelti pavojaus teisinio saugumo principui, nes dėl to ieškovės pagrindinėje byloje padėtis nesikeičia.

25 Dėl *Doux* argumento, kad Reglamente Nr. 543/2008 numatytos vandens kiekio ribos, kurios atitinka ribas, įtvirtintas 1993 m. spalio 21 d. Komisijos reglamente (EEB) Nr. 2891/93, iš dalies keičiančiame Reglamentą (EEB) Nr. 1538/91, nustatantį išsamias Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1906/90 dėl tam tikrų prekybos paukštiena standartų įgyvendinimo taisykles (OL L 263, 1993, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 15 t., p. 160), yra neteisėtos dėl to, kad jos pasenusios, nes fiziologinis vandens kiekis vištienoje gerokai padidėjo nuo 1993 m., todėl šios ribos nebėra adekvačios naujam kontekstui, kuriam esant jos taikomos, reikia pažymėti, kad nei metų skaičius, praėjęs nuo Sąjungos teisės nuostatų, susijusių su maksimalia vandens kiekio sušaldytoje ar greitai sušaldytoje vištienoje verte, nei ieškovės pagrindinėje byloje pateikti mokslo tyrimai, kuriuose daroma išvada dėl būtinybės padidinti minėtas ribas, šiuo atveju negali kvestionuoti Reglamento Nr. 543/2008 15 straipsnio 1 dalies ir jo VI bei VII priedų galiojimo.

26 Iš tiesų Sąjungos teisės aktų leidėjas žemės ūkio srityje turi didelę diskreciją, kur jis privalo atlikti sudėtingus vertinimus (šiuo klausimu žr. 2016 m. birželio 30 d. Sprendimo *Lidl*, C-134/15, EU:C:2016:498, 47 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Taip yra dėl pasirinkimo peržiūrėti ar ne galiojančius teisės aktus, reglamentuojančius vandens kiekio sušaldytoje ar greitai sušaldytoje vištienoje ribas.

27 Jokia *Doux* ir kitų suinteresuotųjų asmenų, pateikusių rašytines pastabas Teisingumo Teisme, nurodyta aplinkybė neįrodo akivaizdaus diskrecijos, kurią šis teisės aktų leidėjas turi įgyvendindamas savo kompetenciją bendros žemės ūkio politikos srityje, pažeidimo.

28 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad savo pastabose Komisija nurodė stebinti pokyčius, dėl kurių gali reikėti pakeisti Reglamento Nr. 543/2008 nustatytas vandens kiekio sušaldytoje ar greitai sušaldytoje vištienoje ribas, ir pridūrė, kad nors fiziologinis vandens kiekis vištienoje šiuo metu yra nedaug didesnis nei 1993 m., galimas vandens kiekio pakeitimas, panašu, būtų jį sumažinti, o ne padidinti, nes techninis progresas leidžia sumažinti pašalinio vandens absorbavimą gaminant šią mėsą.

29 Dėl *Doux* argumento, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos ribos neatitiko 2007 m. spalio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007, nustatančio bendrą žemės ūkio rinkų organizavimą ir konkrečias tam tikriems žemės ūkio produktams taikomas nuostatas („Bendras bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamentas“) (OL L 299, 2007, p. 1), nuostatų jų priėmimo dieną, nes į šį reglamentą įtrauktos 1990 m. birželio 26 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1906/90 dėl tam tikrų prekybos paukštiena standartų (OL L 173, 1990, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 10 t., p. 92), kurio 7 konstatuojamoje dalyje iš esmės minimas pateiktų problemų techninis pobūdis ir galintis atsirasti poreikis dažnai keisti taisykles, nuostatos, pakanka pažymėti, kad nė viename iš šių reglamentų nenumatyta konkrečios pareigos periodiškai peržiūrėti vandens kiekio ribas.

30 Taigi iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad trečiojo klausimo nagrinėjimas neatskleidė jokios aplinkybės, galinčios turėti poveikį Reglamento Nr. 543/2008 15 straipsnio 1 dalyje ir jo VI bei VII prieduose nustatytų vandens kiekio sušaldytoje vištienoje ribų galiojimui.

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

31 Savo pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 612/2009 28 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad sušaldyta ar greitai sušaldyta vištiena, kurioje vandens kiekio ribos viršija Reglamente Nr. 543/2008 nustatytas ribas, bet kuri atitinka geros ir tinkamos prekinės kokybės reikalavimą, yra prekiaujama įprastomis sąlygomis Sąjungos teritorijoje, jei kompetentinga valdžios institucija dėl jos išdavė tinkamumo žmonių maistui sertifikatą.

32 Pagal Reglamento Nr. 543/2008 15 straipsnio 1 dalį iš principo draudžiama prekiauti Sąjungoje sušaldyta ar greitai sušaldyta vištiena, kurioje vandens kiekis viršija VI ar VII priede nustatytas ribas.

33 Prekyba tokia vištiena galima tik išimtiniais atvejais, jei laikomasi šio reglamento 16 straipsnio 6 dalyje numatytų sąlygų.

34 Minėtame reglamente įtvirtinti sušaldytos ar greitai sušaldytos vištienos prekybos standartai taikomi tik produktams, kuriais prekiaujama Sąjungoje, o ne eksportuojamiems į trečiąsias šalis.

35 Taigi, sušaldyta ar greitai sušaldyta vištiena gali būti eksportuota iš Sąjungos neatlikus Reglamento Nr. 543/2008 16 straipsnio 2 dalyje numatyto patikrinimo, nesilaikant šio reglamento VI ar VII prieduose nustatytų vandens kiekio ribų ir netaikant žymėjimo pareigos, numatytos jo 16 straipsnio 6 dalyje.

36 Vis dėlto iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad turi būti daromas skirtumas tarp ūkio subjektų teisės eksportuoti savo produktus ir teisės pasinaudoti eksporto grąžinamosiomis išmokomis, o tai reiškia, kad eksporto operacijos nebūtinai lemia eksporto grąžinamųjų išmokų skyrimą (šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Nowaco Germany*, C-353/04, EU:C:2006:522, 35 ir 36 punktus).

37 Nepažeidžiant Reglamento Nr. 612/2009 28 straipsnio 1 dalies ketvirtos pastraipos, kurios, kaip matyti iš Teisingumo Teismo bylos medžiagos, taikymo sąlygos nebuvo įvykdytos šiuo atveju, šio reglamento 28 straipsnio 1 dalies pirmoje ir antroje pastraipose eksporto grąžinamųjų išmokų skyrimui taikomas reikalavimas, kad eksportuotinais produktais galima būtų prekiauti Sąjungos teritorijoje įprastomis sąlygomis.

38 Galimybė prekiauti produktu „įprastomis sąlygomis“ yra nuo sąvokos „gera ir tinkama prekinė kokybė“ neatsiejamas elementas (2005 m. gegužės 26 d. Sprendimo *SEPA*, C-409/03, EU:C:2005:319, 26 punktas ir 2005 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Fleisch-Winter*, C-309/04, EU:C:2005:732, 21 punktas). Prekė, kurios negalima parduoti Sąjungos rinkoje įprastomis sąlygomis, paraiškoje dėl grąžinamosios išmokos nurodytu pavadinimu neatitinka šio reikalavimo (2005 m. gegužės 26 d. Sprendimo *SEPA*, C-409/03, EU:C:2005:319, 22 punktas ir 2005 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Fleisch-Winter*, C-309/04, EU:C:2005:732, 20 punktas).

39 Tokiomis sąlygomis negalima pateikti atskirų atsakymų į pirmąjį ir antrąjį prejudicinius klausimus. Jei pagrindinėje byloje nagrinėjama vištiena negali būti parduodama „įprastomis sąlygomis“ Sąjungos teritorijoje, ji neatitinka „geros ir tinkamos prekinės kokybės“ reikalavimo. Tačiau jei nagrinėjamais produktais galima prekiauti Sąjungos teritorijoje „įprastomis sąlygomis“, turi būti pripažinta jų „gera ir tinkama prekinė kokybė“.

40 Vadinasi, reikia nustatyti, ar prekyba sušaldyta arba greitai sušaldyta vištiena taikant Reglamento Nr. 543/2008 16 straipsnio 6 dalyje numatytą išimtį yra vykdoma „įprastomis sąlygomis“, ar ne.

41 Šiuo klausimu iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad reikia išnagrinėti, ar vištienos siunta yra tinkama prekiauti Sąjungoje „įprastomis sąlygomis“ remiantis minėtame reglamente įtvirtintais reikalavimais, kurie tiesiogiai susiję su prekių kokybe, o ne remiantis reikalavimais, kurių vienintelis tikslas – informuoti vartotoją (šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Nowaco Germany*, C-353/04, EU:C:2006:522, 38 punktą).

42 Pagal Reglamento Nr. 543/2008 16 straipsnio 6 dalį, jei paaiškėja, kad sušaldytos ar greitai sušaldytos vištienos siunta neatitinka šio reglamento dėl leistinų vandens kiekio ribų viršijimo, kompetentinga institucija prižiūri, kad atskiros ir didžiosios minimų skerdenų pakuotės būtų paženklintos juostele arba etikete, kurioje raudonos spalvos rašalu didžiosiomis raidėmis įrašyta nuoroda „Vandens kiekis viršija EB nustatytą ribą“. Ši nuoroda pateikiama pastebimoje vietoje, kad būtų lengvai matoma, aiškiai įskaitoma ir neišsitrintų. Raidės ant atskirų pakuočių turi būti ne mažesnės kaip 1 cm aukščio, ant bendros pakuotės – 2 cm aukščio.

43 Tokiais privalomais veiksmais ir nuorodomis siekiama ne tik informuoti vartotojus, bet ir įspėti juos apie atitinkamų produktų kokybę, todėl ir apie tai, kad prekės yra prastesnės kokybės.

44 Šiomis sąlygomis, apdoroti produktai ir pažymėti taip, kaip to reikalaujama Reglamento Nr. 543/2008 16 straipsnio 6 dalyje, negali būti laikomi parduodamais „įprastomis sąlygomis“ Sąjungos teritorijoje ir neatitinka „geros ir tinkamos prekinės kokybės“ reikalavimo.

45 Tokios išvados negali paneigti aplinkybė, kad nagrinėjami produktai, be kita ko, atitinka sanitarinius reikalavimus.

46 Taigi į pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 612/2009 28 straipsnio 1 dalis aiškintina taip, kad sušaldyta ar greitai sušaldyta vištiena, kurioje vandens kiekio ribos viršija Reglamente Nr. 543/2008 nustatytas ribas, nėra prekiaujama įprastomis sąlygomis Sąjungos teritorijoje ir ji neatitinka geros ir tinkamos prekinės kokybės reikalavimo, net jei kompetentinga valdžios institucija dėl jos išdavė tinkamumo žmonių maistui sertifikatą.

Dėl ketvirtojo klausimo

47 Savo ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 543/2008 18 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad joje numatyta pareiga valstybėms narėms patvirtinti praktines priemones sušaldytos ar greitai sušaldytos vištienos, skirtos būti eksportuotai taikant grąžinamąsias eksporto išmokas, patikrinimų srityje ir kad, nepatvirtinus tokių praktinių priemonių, dėl eksporto atlikti patikrinimai negali būti panaudoti prieš susijusias įmones.

48 Nagrinėjant finansines subsidijas sušaldytos ar greitai sušaldytos vištienos eksportui iš Sąjungos, eksporto muitinės įstaiga privalo prižiūrėti, remdamasi Reglamento Nr. 1276/2008 5 straipsnio 4 dalimi, ar laikomasi Reglamento Nr. 612/2009 28 straipsnio 1 dalies. Jei šiai įstaigai kyla abejonių dėl eksportuojamo produkto „geros ir tinkamos prekinės kokybės“, ji privalo patikrinti produkto atitiktį taikytinoms Sąjungos teisės nuostatoms.

49 Kadangi maksimalios vandens kiekio sušaldytoje ar greitai sušaldytoje vištienoje ribos, numatytos Reglamento Nr. 543/2008 15 straipsnyje, laikymasis yra sąlyga tam, kad ši mėsa galėtų būti laikoma „geros ir tinkamos prekinės kokybės“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 612/2009 28 straipsnio 1 dalį, šios Reglamento Nr. 543/2008 VI ir VII prieduose nurodytos kiekio ribos nustatymo metodai turi būti įgyvendinti siekiant patikrinti, ar ši sąlyga yra įvykdyta.

50 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra jokios aplinkybės, galinčios įrodyti, kad minėtuose prieduose numatyta technika ir metodai neleidžia tinkamai atlikti šių patikrinimų.

51 Kaip matyti iš šio sprendimo 23 punkto, Reglamento Nr. 543/2008 VI ir VII priedai yra pakankamai konkretūs, kad būtų galima atlikti sušaldytos ar greitai sušaldytos vištienos, skirtos būti eksportuotai skiriant eksporto grąžinamąsias išmokas, patikrinimus.

52 Atsižvelgiant į prieš tai išdėstytas pastabas, į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti taip: kadangi Reglamento Nr. 543/2008 VI ir VII priedai yra pakankamai konkretūs, kad būtų galima atlikti sušaldytos ar greitai sušaldytos vištienos, skirtos būti eksportuotai skiriant eksporto grąžinamąsias išmokas, patikrinimus, dėl praktinių priemonių, kurių patvirtinimas numatytas minėto reglamento 18 straipsnio 2 dalyje, nebuvimo šie patikrinimai negali būti panaudoti prieš susijusias įmones.

Dėl penktojo klausimo

53 Savo penktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 543/2008 16 straipsnio 5 dalį reikia aiškinti taip, kad teisė prašyti atlikti šioje nuostatoje numatytą atsakomąją analizę taikoma patikrinimams, atliktiems siekiant eksportuoti sušaldytą ar greitai sušaldytą vištieną skiriant eksporto grąžinamąsias išmokas.

54 Kadangi pagal Reglamento Nr. 543/2008 16 straipsnio 2 dalį šio reglamento 15 straipsnio 1 dalyje nurodyto vandens kiekio sušaldytoje ar greitai sušaldytoje vištienoje patikrinimai neturi būti atlikti dėl skerdenos, jei nustatoma, kad ji skirta tik eksportuoti, minėtas reglamentas netaikytinas šioje byloje. Nuostatos, kuriose reglamentuojamos eksportuoti iš Sąjungos skirtų prekių patikrinimo procedūros, įtvirtintos Muitinės kodekse.

55 Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę nuspręsti dėl eksportuotojo ir nacionalinės muitinės įstaigos teisių ir pareigų, susijusių su eksportuojamų produktų patikrinimais, suteikiančiais teisę skirti eksporto grąžinamąsias išmokas byloje, kurioje priimtas 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimas *Nowaco Germany* (C-353/04, EU:C:2006:522).

56 Konkrečiai dėl eksporto operacijų, suteikiančių teisę į grąžinamąsias išmokas, patikrinimo jis pažymėjo, kad Sąjungos teisės aktai numato tam tikrą eksportuotojo ir nacionalinės muitinės įstaigos bendradarbiavimą atliekant tinkamą eksporto operacijos, už kurią skiriamos grąžinamosios išmokos, patikrinimą (dėl 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą (OL L 302, 1992, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 4 t., p. 307), iš dalies pakeisto 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 82/97 (OL L 17, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 8 t., p. 179), žr. 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Nowaco Germany*, C-353/04, EU:C:2006:522, 63 punktą).

57 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Muitinės kodekse, konkrečiai jo 118 straipsnio 2 dalyje ir 119 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, numatyta, kad muitinės įstaigai deklaraciją pateikiantis eksportuotojas turi teisę dalyvauti ar būti atstovaujamas tikrinant prekes ir imant jų pavyzdžius ir kad jis, manydamas, jog kompetentingų valdžios institucijų rezultatai nėra tinkami, gali reikalauti, kad prekės būtų toliau tikrinamos arba imama papildomų pavyzdžių.

58 Taigi Muitinės kodekse ūkio subjektams užtikrinama teisė, panaši į tą, kuri numatyta Reglamento Nr. 543/2008 16 straipsnio 5 dalyje.

59 Neatsižvelgiant į teises, numatytas Muitinės kodekso 118 straipsnio 2 dalyje ir 119 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją, kadangi eksportuotojas, pateikdamas paraišką gauti grąžinamąją išmoką, bet kuriuo atveju aiškiai ar numanomai užtikrina „geros ir tinkamos prekinės kokybės“ buvimą, jis, remdamasis nacionalinėje teisėje taikomomis įrodinėjimo taisyklėmis, turi įrodyti, kad ši sąlyga yra tikrai įvykdyta, tuo atveju, jei nacionalinėms valdžios institucijoms kiltų abejonių dėl deklaracijos (2005 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Fleisch-Winter*, C-309/04, EU:C:2005:732, 35 punktas).

60 Galiausiai Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnis, iš kurio formuluotės aiškiai matyti, kad jis skirtas ne valstybėms narėms, o tik Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams (2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *WebMindLicenses*, C-419/14, EU:C:2015:832, 83 punktas), neturi reikšmės pagrindinei bylai.

61 Atsižvelgiant į tai, į penktąjį klausimą reikia atsakyti taip: sušaldytos ar greitai sušaldytos vištienos eksportuotojas turi teisę, remiantis Muitinės kodekso 118 straipsnio 2 dalimi ir 119 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, pirma, dalyvauti ar būti atstovaujamas tikrinant prekes ir imant jų pavyzdžius ir, antra, manydamas, kad kompetentingų valdžios institucijų rezultatai nėra tinkami, jis gali reikalauti, kad prekės būtų toliau tikrinamos arba imama papildomų pavyzdžių.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

62 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **Trečiojo klausimo nagrinėjimas neatskleidė jokios aplinkybės, galinčios turėti poveikį 2008 m. birželio 16 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 543/2008, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007 dėl tam tikrų prekybos paukštiena standartų įgyvendinimo taisyklės, iš dalies pakeisto 2012 m. gruodžio 19 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 1239/2012, 15 straipsnio 1 dalyje ir jo VI bei VII prieduose nustatytų vandens kiekio sušaldytoje vištienoje ribų galiojimui.**

2. **2009 m. liepos 7 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 612/2009, nustatančio bendrąsias išsamias eksporto grąžinamųjų išmokų sistemos taikymo žemės ūkio produktams taisykles, iš dalies pakeisto 2011 m. vasario 23 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 173/2011, 28 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad sušaldyta ar greitai sušaldyta vištiena, kurioje vandens kiekio ribos viršija Reglamente Nr. 543/2008, iš dalies pakeistame Įgyvendinimo reglamentu Nr. 1239/2012, nustatytas ribas, nėra prekiaujama įprastomis sąlygomis Europos Sąjungos teritorijoje ir neatitinka geros ir tinkamos prekinės kokybės reikalavimo, net jei kompetentinga valdžios institucija dėl jos išdavė tinkamumo žmonių maistui sertifikatą.**

3. **Kadangi Reglamento Nr. 543/2008, iš dalies pakeisto Įgyvendinimo reglamentu Nr. 1239/2012, VI ir VII priedai yra pakankamai konkretūs, kad būtų galima atlikti sušaldytos ar greitai sušaldytos vištienos, skirtos būti eksportuotai skiriant eksporto grąžinamąsias išmokas, patikrinimus, dėl aplinkybės, kad valstybė narė nepatvirtino praktinių priemonių, kaip numatyta minėto reglamento 18 straipsnio 2 dalyje, šie patikrinimai negali būti panaudoti prieš susijusias įmones.**

4. **Sušaldytos ar greitai sušaldytos vištienos eksportuotojas turi teisę, remiantis 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 450/2008, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą (Modernizuotas muitinės kodeksas), 118 straipsnio 2 dalimi ir 119 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, pirma, dalyvauti ar būti atstovaujamas tikrinant prekes ir imant jų pavyzdžius ir, antra, manydamas, kad kompetentingų valdžios institucijų rezultatai nėra tinkami, jis gali reikalauti, kad prekės būtų toliau tikrinamos arba imama papildomų pavyzdžių.**

Parašai.